

Právo obviněného na volbu procesní taktiky

Mezi jednotlivé složky práva na obhajobu obviněného, patří také jeho právo na volbu procesní taktiky, jíž zamýšlí svůj záměr v řízení před soudem prosadit. Svobodná volba prostředků obhajoby obviněného má však své limity, které nemůže obviněný překročit. Jednání obviněného, jímž by se ve snaze uplatnit svou obhajobu před soudem, dopustil jiného trestného činu, by tyto limity práva na obhajobu podle § 33 odst. 1 tr. ř. překračovalo.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 34/2006, ze dne 26.4.2006)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného B. G., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, a podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř. rozhodl tak, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, byl porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř., a v řízení předcházejícím v ustanoveních § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. v neprospěch obviněného B. G. Nejvyšší soud České republiky napadené usnesení zrušil a zrušil také rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, ve výroku o vině trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. a v celém výroku o trestu, stejně tak jako zrušil též všechna další rozhodnutí, na zrušené usnesení a zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a okresnímu soudu v Kladně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, byl obviněný B. G. uznán vinným

1) trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1, odst. 2 tr. zák.,

2) trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák.,

jichž se dopustil tím, že

1) v přesně nezjištěné době, v průběhu měsíce září až října 2003, nejpozději do dne 23. 10. 2003, odcizil blíže nezjištěným způsobem z bývalého objektu cukrovaru v obci K., okr. K., zde zaparkovaný zemní stroj - rýpadlo, černožluté barvy zn. Zeppelin ZRH12, nezjištěného výrobního čísla, v hodnotě 157.500,- Kč, spolu se skříňovým přívěsem typu ALUV2000, v hodnotě 21.484,- Kč, ke škodě jejich majitele M. P., přičemž zemní stroj byl dohledán a navrácen poškozenému P., se skříňovým přívěsem obžalovaný naložil neznámým způsobem,

2) v rámci zakrývání trestné činnosti uvedené v bodě ad 1) rozsudku, po jejím odhalení, nálezu a zajištění a navrácení zemního stroje poškozenému M. P., obžalovaný uváděl orgány činné v trestním řízení v omyl tím, že předkládal dne 2. 4. 2004, v rámci podání vysvětlení na Policii ČR, Místní oddělení P. a dne 15. 4. 2004 na Okresním státním zastupitelství v Kladně, kam se dostavil bez předvolání, fiktivní smlouvu ze dne 20. 10. 2000 o údajné koupi výše uvedeného zemního stroje od jeho údajného majitele PhDr. J. W., včetně příjmových a výdejových dokladů ke stroji, přičemž v důsledku takového cíleného jednání obžalovaného, po dobu prošetřování a zjištění skutečného vlastníka výše uvedeného zemního stroje, byl stroj dne 29. 4. 2004 odejmut poškozenému orgány policie a zadržován až do doby, kdy byl poškozenému navrácen a M. P. s ním jako skutečný majitel po tuto dobu nemohl volně disponovat a užívat ho k podnikatelským účelům.

Za to byl obviněnému v sazbě § 247 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. uložen úhrnný trest odnětí svobody ve výměře jednoho roku. Podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 228 odst. 1 tr. zák. (správně mělo být uvedeno tr. ř.) byla obviněnému stanovena povinnost uhradit poškozenému M. P., bytem P., H., pro doručení K. - areál bývalého cukrovaru, okr. K., na náhradu škody částku 21.484,- Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl poškozený se zbytkem svého

nároku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti citovanému rozhodnutí podal obviněný B. G. odvolání, o kterém rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, tak, že podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného zamítl jako nedůvodné.

Proti citovanému usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, podal ministr spravedlnosti České republiky podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného B. G. Namítá v ní, že zákon byl v neprospěch tohoto obviněného porušen v ustanoveních § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. a v řízení, které mu předcházelo, také v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. a § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona stěžovatel uvedl, že jednání obviněného, které je kvalifikováno jako trestný čin poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák., nenaplňuje skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Podle názoru stěžovatele totiž šlo pouze o uplatnění práva na obhajobu obviněného, přičemž ten má právo uvádět i nepravdivé skutečnosti, aby se trestní odpovědnosti vyhnul nebo ji zeslabil, za což nemůže být nijak postihován, pokud tím současně nenaplní i skutkovou podstatu jiného trestného činu.

Krajský soud v Praze pak důsledně nerespektoval ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., neboť pochybení spočívající v posouzení jednání obviněného B. G. jako trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák., nezjistil.

Závěrem svého mimořádného opravného prostředku ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, pokud jím zůstal nedotčen výrok o vině trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. z rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, byl porušen zákon v ustanovení § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř., a v řízení, jež jeho vydání předcházelo, také v ustanovení § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. v neprospěch obviněného B. G., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené rozhodnutí zrušil, včetně všech dalších rozhodnutí na ně obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že zákon byl porušen.

Vzhledem k tomu, že stížností pro porušení zákona byl napaden výrok o vině pouze ve vztahu k bodu 2) výroku rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, omezil se Nejvyšší soud pouze na přezkoumání tohoto výroku.

Z obsahu předloženého trestního spisu Nejvyšší soud zjistil, že státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Kladně podal dne 27. 1. 2005 u Okresního soudu v Kladně obžalobu na obviněného B. G. Dne 31. 1. 2005 vydal samosoudce Okresního soudu v Kladně trestní příkaz pod sp. zn. 6 T 10/2005, jímž uznal obviněného vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák. a trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. Za to mu byl v sazbě § 247 odst. 2 tr. zák. uložen úhrnný trest za použití § 35 odst. 1 tr. zák. v trvání jednoho roku, přičemž výkon tohoto trestu byl obviněnému podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Dále byla obviněnému stanovena podle § 228 odst. 1 tr. ř. povinnost zaplatit poškozenému M. P. na náhradu škody částku 21.484,- Kč. Se zbytkem nároku na náhradu škody byl poškozený podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti citovanému trestnímu příkazu podal obviněný B. G. v zákonné lhůtě odpor, v důsledku čehož byl trestní příkaz zrušen, a samosoudce ve věci podle § 314g odst. 2 tr. ř. nařídil hlavní líčení.

Výsledkem tohoto řízení byl rozsudek ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, jímž byl obviněný uznán vinným trestnými činy ve stejném rozsahu jako ve výše citovaném trestním příkazu, byl mu uložen stejný trest, stejně bylo rovněž rozhodnuto i o uplatněném nároku na náhradu škody.

Z podnětu odvolání obviněného proti tomuto rozsudku poté rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, tak, že podle § 256 tr. ř. jeho odvolání jako nedůvodné zamítl.

Podle ustanovení § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák. kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

Ustanovením § 209 tr. zák. jsou z pohledu objektu skutkové podstaty trestného činu chráněna jiná než majetková práva jednotlivce, např. v oblasti vztahů rodinných, pracovních, aj., práva právnických osob, kolektivních orgánů, jakož i státu. K naplnění obligatorních znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu je nutné jednak způsobení vážné újmy na těchto nemajetkových právech, jednak existence jednání, které má povahu jednání podvodného, spočívající buď v uvedení někoho v omyl nebo ve využití něčího omylu.

Zda se v konkrétním případě jedná o vážnou újmu na právech, je třeba posoudit se zřetelem k okolnostem konkrétního případu, zejména s ohledem na to, o jaké právo či práva se jednalo, jaká byla povaha a intenzita újmy na tomto právu či právech způsobené a jaké následky to mělo pro poškozeného, zejména zda šlo o následek lehce nebo obtížně odstranitelný, popř. již zcela neodstranitelný.

Jednání, kterého se obviněný dopustil, mělo jednoznačně znaky podvodného jednání, neboť uvedl v omyl orgány činné v trestním řízení, když tvrdil, že on sám je vlastníkem věci. Svá tvrzení doložil na Policii ČR v rámci podání vysvětlení a na Okresním státním zastupitelství v Kladně fiktivní smlouvou ze dne 20. 10. 2000 o údajné koupi předmětného zemního stroje od jeho údajného majitele PhDr. J. W., včetně příjmových a výdajových dokladů o stroji.

Druhý obligatorní znak trestného činu poškozování cizích práv, jímž je způsobení vážné újmy na právech, však nebyl dostatečným způsobem prokázán. Ze skutkové věty a z odůvodnění rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, vyplývá, že samosoudce tohoto soudu spatřoval vážnou újmu na právech způsobenou poškozenému v tom, že byl omezován v dispozici se svým vlastnictvím nezanedbatelné hodnoty. Tím, že byl poškozený omezen v dispozici se svým vlastnictvím, však bylo omezeno jeho právo majetkové povahy, a to konkrétně jeho možnost v mezích stanovených právním řádem nakládat s touto věcí podle své úvahy a ve svém zájmu (dispoziční oprávnění). Z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně ostatně nevyplývá jaké konkrétní následky majetkové povahy mělo uvedené omezení práva pro poškozeného, zda se jednalo o následek lehce odstranitelný, nebo obtížně odstranitelný, případně již zcela neodstranitelný.

Jak však již Nejvyšší soud uvedl výše, „právem“ ve smyslu zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv dle § 209 odst. 1 tr. zák. rozumí nemajetkové právo jak jednotlivé osoby, tak právnické osoby či kolektivních orgánů. Bylo proto nutné v rámci dokazování zjišťovat, zda z důvodu nemožnosti dispozice se zadržovaným bagrem, byl poškozený nucen odřici sjednané kontrakty a zda okolnost, že nebyl schopen dostát sjednaným závazkům měla negativní dopad na dobré jméno a pověst jeho firmy, apod. V tomto rozsahu však dokazování provedeno nebylo a skutková zjištění zaměřená na prokázání všech znaků skutkové podstaty žalovaného trestného činu tak zůstala neúplná a neskýtala náležitý podklad pro rozhodnutí o vině

Nejvyšší soud tak konstatuje, že jednání obviněného B. G., jehož podstatou bylo předkládání nepravdivých důkazů orgánům činným v trestním řízení o tom, že konkrétní věc nezískal spácháním trestného činu krádeže, ale je jejím vlastníkem na podkladě řádné kupní smlouvy, nenaplnuje všechny zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Jen pro úplnost Nejvyšší soud uvádí, že podle ustanovení § 33 odst. 1 tr. ř. má obviněný právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat. Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky. Má právo zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. Toto ustanovení trestního řádu stanoví základní práva obviněného, čímž v podstatě vymezuje jeho právo na obhajobu. Mezi jednotlivé složky práva na obhajobu obviněného, patří také jeho právo na volbu procesní taktiky, již zamýšlí svůj záměr v řízení před soudem prosadit (srov. náleží III. ÚS 83/96). Svobodná volba prostředků obhajoby obviněného má však své limity, které nemůže obviněný překročit. Jednání obviněného, jímž by se ve snaze uplatnit svou obhajobu před soudem, dopustil jiného trestného činu, by tyto limity práva na obhajobu podle § 33 odst. 1 tr. ř. překračovalo.

Podle § 254 odst. 1 tr. ř. nezamítne-li nebo neodmítne-li odvolací soud odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání.

Podle § 256 tr. ř. odvolací soud odvolání zamítne, shledá-li, že není důvodné.

Krajský soud v Praze nepostupoval v intencích zákonného ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., a nevypořádal se řádně s uplatněnými odvolacími námitkami obviněného, které byly zaměřeny do výroku o vině, pokud uvedené pochybení sám neodstranil či nepřikázal soudu prvního stupně, aby okolnosti vztahující se k aplikaci ustanovení § 209 odst. 1

písm. a) tr. zák. náležitě objasnil. Důsledkem porušení citovaného procesního ustanovení pak bylo i vadné užití § 256 tr. ř., jímž bylo odvolání obviněného jako nedůvodné zamítnuto.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 13 To 285/2005, byl porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 tr. ř. a § 256 tr. ř. a v řízení, které mu předcházelo, také v ustanoveních § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. v neprospěch obviněného B. G. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil, zrušil také rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, ve výroku o vině trestným činem poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák., a v celém výroku o trestu, jakož i všechna další rozhodnutí, na zrušené usnesení a zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 270 odst. 1 tr. ř. byla věc přikázána Okresnímu soudu v Kladně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V novém řízení bude nutno podrobně vyslechnout poškozeného M. P. jaká majetková újma mu vznikla v souvislosti s tím, že od 29. 4. 2004 do 18. 8. 2004, kdy mu v důsledku omylu orgánů PČR, který navodil obviněný svým tvrzením o koupi bagru a předkládáním fiktivních smluv o této koupi, byl bagr Policií ČR zadržován. Bude zapotřebí zjistit o jaké konkrétní zakázce poškozený přišel, případně v jakém rozsahu bylo užití bagru k podnikatelským účelům omezeno. Podle výsledku dokazování pak soud stanoví, zda šlo o újmu na právech jiného a zda takováto případná újma měla charakter újmy vážné. V opačném případě bude nutno postupovat v intencích ustanovení § 226 tr. ř., přičemž Nejvyšší soud připomíná, že výrok o vině pod bodem 1) výroku rozsudku ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 6 T 10/2005, je pravomocný a bude za něj třeba obviněnému uložit buďto úhrnný či samostatný, v případě zprošťujícího výroku ve vztahu k § 209 odst. 1 písm. a) tr. zák., trest.

Okresní soud bude při posuzování této trestní věci omezen ustanovením § 273 tr. ř., neboť Nejvyšší soud konstatoval porušení zákona v neprospěch obviněného, jeho situace se tudíž v novém řízení nemůže změnit v jeho neprospěch při existenci zákazu reformationis in peius.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)